

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahebelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklerdir. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılacak... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahiplerine
de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

Alman mekteb musikisi ve Pestalozzi.

Sağlam bir musiki terbiyesinin insanî duygularda mühim bir amil olduğunu, bir çok seneler evvel idrak eden garp pedagogları bu derin san'atın her şeyden evvel mekteplerde esaslı usuller tahtında tedrisi ihtiyacını his etmişlerdi. Garp terbiyecileri arasında beliren bu intibah bu günki ideal san'at tarzının temeli oldu.

Esasen mahiyet itibarile az çok birbirine benzeyen intibahların hepsinin de tabii bir ihtiyaca tekabül ettiği aşikârdır. İşte bu mülahaza bize pek haklı olarak, yüksek bir san'at memleketi olan Almanyada, mektep ve halk musikisi ihtiyacının doğduğu ânı hatırlatır. İki asırdan beri musiki çelengini taşıyan ve sinesinde Bachlar ve Beethovenler gibi büyük dahiler yetiştiren Almanya sanayii nefisenin bu en müşkil şubesindeki mevkiini sırf terbiyecilere medyunü şükrandır. Bu takdirde Almanların gösterdiği azim ve fedakârlık bize canlı bir misal olabilir. Bilhassa Prusya maarif nezaretinin senelerden beri bu yolda sarf ettiği azim gayret pek ziyade calibi dikkattir. O halde, musiki san'at ve ilminin mürşitleri olan mektep musikisi muallimini, büyük bir ihtimamla yetiştiren memleket de Almanyadır.

Alman mektep musikisinin tekâmülüne, en ziyade büyük muallim Pestalozzinin (1746 - 1828) hizmeti sebkat etmiştir. Aslen İsviçrede Zürih-

mizde yakında tesis edilecek olan devlet bankası malî ve iktisadî hayatımızda mühim roller oynamaya ve bilhassa iktisadî ve malî buhran zamanlarında müessir vazifeler ifasına davet edilmiştir.

Tesis edilecek devlet bankasının memleketimiz için pek hayırlı olacağına şüphe yoktur.

A. Emru İlah

de doğan Pestalozzi, sırf insani gayelerle kollarını biçare ve bakes yavru-lara uzatmıştı. Memleketinde mektep ve halk musikisinin kat'i bir tekâmüle mühtaç olduğunu his eden bu büyük adam, bu sahede bütün gayretile çalıştı. Pestalozzi hayaında zerre kadar musiki ile meşğul olmadığı halde memleketindeki bu büyük noksanı her şeyden evvel kendi şahsında gördü. Çünkü vatanının o günkü vaziyeti onu da esaslı bir mu-iki terbiyesinden uzak bulunduruyordu, musikinin umumî terbiyeye hadim olduğunu takdir eden Pestalozzi: (musiki beşerin umumî terbiyesinde vazifedar olmalı ve esaslı usuller tahtında basitlikten tam bir şekle doğru yükselmelidir) dedi.

Pestalozzi zamanında ilk mekteplerde okumak ve taganni etmek usulleri o derece müşkil idiki, zavallı yavru-lara adeta işkence ediliyordu. Meşhur muallim Herbart 1801 tarihinde Bugdorfda Pestalozziyi ziyaret ettiği zaman onun fakir yavru-lardan ibaret olan talebesinde gördüğü yenilik, doğru talaffuz ve taganni kabiliyetine hayran olmuştu. Esaslı bir mektep musikisi vücade getirmeğe azm eden Pestalozzi arkadaşlarından musikîşinas Nögelî ve Pfeiffer ile teşriki mesai etti. 1810 tarihinde intişar eden (taganni ilmi) isimdeki kitabın terbiyevi kısmını Pfeiffer ve tedris kısmını da Nögelî deruhde etti, Bu kitapdan maksat çocuğun ruhunda mündemiç taganni hissini, muntazam ve metodik usullerle çocuğa anlatabilmektir, Pestalozzi, zamanın muallimlerine: (temiz bir ifade kabiliyet noktai nazarından çocuğu kat'iyyen kendi haline veya tesadüfe terk etmemeli ve ona daima bir şey işittirmelidir. Bu okadar iyi bir şeydirki, işidilen şeyleri anlamak onlarca müşkil olsa bile, müstakbel ha-

yatlarında o şeyleri mümkün olduğu kadar seri anlayacaklardır) demiştir. Pestalozzi en çetin mücadeleyi bile göze almıştı, arkadaşlarının yardımıyla gayesine vasıl olacağına emindi. Vali-delere söylediği o yüksek hitabe terbiye tarihinin kayt ettiği mühim bir hakikattir.

Pestalozzi anne'lere diyorki: (senin sesinden daha sevimli hiç bir insan sesi çocuğunun kulağına hoş gelmez. Yalnız sen söylediğin zaman onun kalbi çarpar, dudaklarında muhabbet tebessüm eder. Sen bu halinle yavrunun duygusunu tenmiye eder ve onun tekâmülüne âmil olursun. Çocuğuna iyi şeyler ve iyi sesler taşı yahut onu iyi şeylere ve seslere doğru sevk. Yavrunun önünde sesin çınlasın, ona güzel sesler söyleyerek ellerini çarp, vur, konuş ve şarkı söyle. Taganni etki sevin, sana bağlansın ve seni sevsin. Dudaklarından vüksek bir zarafet dökülsün, ona kendini sesinle sevdire).

Bir müddet sonra Pfeiffer Pestalozzinin yardımıyla ilk defa olarak bir mektep korusu vücade getirdi. Bu hususta Pestalozziye büyük yardımı dokunan Pfeiffer diyorki: (İnsaniyete bir Pestalozzi muhabbet ve m serreti kazandırarak faide bahş olmak için çocuklara, fakir ve yoksuz yavru-lara taganni etmek öğretiyorum. Onların taganniye ihtiyaçları iyi bir şeye ihtiyaçları demektir. Musiki bir merdivendirki onunla çirkin, basit, yalancı ve eski şeylerden kıymetli, ilâhi ve ebedi şeylere çıkılır). Pfeifferin ilk mekteplerde musiki dersi için vücade getirdiği 9 maddelik müfredat poragramı şunlardır:

- 1 — Tempo ve ritm talimleri,
- 2 — Ezberden duygu talimleri,
- 3 — Ritimli melodik talimleri,

- 4 — Musiki imlası,
 5 — İyi bir duygunun akor taganni etmek suretile takviyesi,
 6 — İyice anlayarak ve bütün inceliğiyle bir şarkı okuyabilmek,
 — 7 Hususi olarak bir aleti musiki öğrenmek,
 8 — Bir sıra seslerin talebe tarafından ritmik ve melodik bir tarza tahvili,

9 — Talebeye kendi kendine çalışma hissini telkin suretile gayeye vusul

Pfeiffer ve Năgelinin iddialarına göre yazmasını, saymasını ve resim yapmasını bilen her ferдин eline aldığı bir şarkıya da temiz okuyabilmesi lâzımdır. Ancak bu suretle ciddi bir taganni tarzı vücade getirilebilirdi. Bununla beraber çok mühim olan bu gaye ve ideal ilk mektepler için çok yüksek düşünölmüştü. Fakat bu büyük adamların teşebbüsâtı bundan yüz sene evvel garpte musikiye ve bilhassa mektep ve halk musikisine ne derece ehemmiyet verildiğini göstermektedir. O zamanlar sırf asilzadelerin himayesine iltica eden musiki yalnız saraya münhasır idi.

Her nakadar zamanımızın mektep musikisi pedagogları yukarda zikrolunan, Pestalozzi, Pfeiffer, ve Năgeli usulü tedrisine, bazı noktalarda muarız iselerde 1800 senesinden bu âna kadar Alman halk ve mektep musikisinin gösterdiği tekâmül de inkâr edilemez. 1875 de vefat eden terbiyeci Ernst Hentschel zamanına kadar elde edilen muvaffakiyetleri iyice tedkik ederek, ilk mekteplerde musiki dersinin ibtida ve şarkı kursu namile iki kısma ayırdı. Birinci kısımda basit nazariyatla taganni etmesini öğrenen talebe ikinci kısımda vatanını, dînini ve tabiatı terennüm eden şarkıları talim ediyordu. Mşhur terbiyeçi F. W. Schütze dahi 1843 de aynen Hentschel esasatını kabul ederek nazari kısmı bir az daha etvsi etti. 1853 de Pflüger namındaki

Pedagog da Lepzigde Hentschel usulünün her iki kursu arasında daha sağlam bir rabıta husule getirerek müfredat poragramının bedii ve teknik kısmında müteaddit sesli (Polifoni) şarkılara, dinî koralleri daha esaslı bir surette tedrise muvaffak oldu. Bugün Almanyada yeni terbiyecilerin hemen hepsi de Hentschel esasatına göre hareket etmektedirler. Bunlardan yalnız Karl Eitz sedaları hecelerle okutmak usulünü vaz etmiştir. Bu hecelerle daha ziyade talaffuza yardım eder. 1800 senesinden beri Almanyada bu sahede intişar eden eserler meyanında Hagen tarafından neşr edilen (Alman halk şarkıları külliyyatı) büyük bir rağbete mazhar olmuştur.

Alman halk ve mektep musikisi, tekâmülünü aynı zamanda Goethe, Schiller, Heine, ve Reineck gibi büyük şairlere de medyundur. 10 kânunusani 1914 de Prüsyâ maarif nezareti tarafından neşr edilen ilk mektepler kanununun 113 üncü sayfasında atideki altı mühim maddeye tesadüf edilir:

1 — Musiki dersinde duygu ve ses talimleri yaptırmak suretile hem münferiden ve hem de müstereken doğru taganni edebilmek kabiliyeti bahş edilmeli ve talebelere daima iyi halk şarkılarıyla koral molodileri öğ-
 etmelidir.

2 — Öğretilecek koral melodilerin bir kısmı evvelcede ilan edildiği gibi 19 eylül 1877 de intişar eden protestan ilk mekteplerinin din şarkıları olacaktır.

3 — Taganni dersi ilk mekteplerin her sınıfında tetris edilecektir.

4 — İlk dört senei dersiyeye esnasında yalnız tek sesli ve ezberden taganni ettirilecek ve sonraları talebeye nota usulile iki sesli şarkılar öğretilicektir.

5 — Bir plan dahilinde tanzim edilen hafif duygu ve ses talimleri daima icra edilecektir.

6 — Ders levazımı olarak talebenin elinde bir şarkı defteri bulunması şayanı tavsiyedir.

Pestalozzi, Pfeiffer ve Năgeli mücadelesinin mahsulü olan bu altı madde Almanyada mektep musikisine ne derece ehemmiyet verildiğini açıkça gösterebilir. Esasen ilk mekteplerde musiki dersinden maksat, çocuklardaki sanat hissini ve dolayisile vatan, millet, din, ve ebeveyn sevgisi uandırmak olduğundan, bütün dünyaya terbiye düsturlarını vazeden hocaların hocası Pestalozzi'nin o kut-i hitabelerini daima hatırlamalıyız.

Muallim

Cevat Memduh

Bir Gün ki

*Bir yaprak yağmuru altında bir gün
 Dörtnala bir yaylı dağlar aşacak.
 Bir gün ki, aşgına sessiz güldüğün
 Bir yolcu içinde uzaklaşacak...*

*Bir gün ki, yaylının üstünde dallar
 Vurdukça dökecek yapraklarını.
 Bir gün ki, bir gurbet yolunda bahar
 Opecek saçının tel aklarını*

*Bir gün ki, bitecek bir gurbet yolu,
 Bir gün ki, bu yolcu kalbi elinde
 Çehresi sararmış gözleri dolu,
 Yaylıdan inecek son menzilinde...*

Gelalettin Tervik